

УДК 378.147+355]:005.36.2

ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

© Міршук О.Є.

Національна академія Національної гвардії України

Інформація про автора:

Міршук Олексій Євгенович: ORCID: 0000-0003-1871-5453; mirshuk23@ukr.net, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін; Національна академія Національної гвардії України; майдан Захисників України, 3, м. Харків, 61001, Україна

У роботі проаналізовано основні підходи як вітчизняних, так і зарубіжних науковців до становлення компетентнісного підходу як методології підготовки фахівців у вищій школі та визначення поняття компетентнісного підходу. Розглянуто підходи до застосування компетентнісного підходу в підготовці фахівців цивільного та військового напрямку. Проведено теоретичний аналіз формування спеціальних компетентностей необхідних для здійснення професійної діяльності в процесі вищої військової освіти. Окремий акцент зроблено на аналізі проектів стандартів вищої освіти та деяких керівних документів, що регламентують формування компетентностей у майбутніх офіцерів тактичного та оперативно-тактичного рівня Національної гвардії України. Визначено необхідність подальшого наукового пошуку шляхів оволодіння компетентностями, які дадуть змогу успішно здійснювати професійну діяльність. Окреслено проблему побудови ґрунтовних компетентнісних моделей випускників вищих військових навчальних закладів.

Ключові слова: знання, уміння, компетентність, компетенції, компетентісний підхід, професійна компетентність, професійна діяльність.

Міршук А.Е. «Применение компетентносного подхода при подготовке будущих офицеров Национальной гвардии Украины»

В работе проанализированы основные подходы, как отечественных так и зарубежных ученых, к становлению компетентностного подхода как методологии подготовки специалистов в высшей школе и определению понятия компетентносного подхода. Рассмотрены подходы к применению компетентностного подхода в подготовке специалистов гражданского и военного направления. Проведен теоретический анализ формирования специальных компетенций необходимых для осуществления профессиональной деятельности в процессе высшего военного образования. Отдельный акцент сделан на анализе проектов стандартов высшего образования и некоторых руководящих документов, регламентирующих формирование компетентностей у будущих офицеров тактического и оперативно-тактического уровня Национальной гвардии Украины. Определена необходимость дальнейшего научного поиска путей овладения компетентностями, которые позволят успешно осуществлять профессиональную деятельность. Определена проблема построения фундаментальных компетентностных моделей выпускников высших военных учебных заведений.

Ключевые слова: знания, умения, компетентность, компетенции, компетентностный подход, профессиональная компетентность, профессиональная деятельность.

Mirshuk O. "Application of a competence approach in the process of training future officers of the National Guard of Ukraine"

The paper analyzes the main approaches of both domestic and foreign scholars to developing a competence approach as a higher education methodology for training future specialists and to defining the concept of a competence approach. Ways of applying a competence approach in the process of training civilian and military specialists are considered. A theoretical analysis of special competences necessary for carrying out professional activity while acquiring

higher military education is conducted. Special emphasis is placed on the analysis of projects for higher education standards and some guidance documents that regulate the formation of competences of future officers at the tactical and operational-tactical level of the National Guard of Ukraine. The article highlights the necessity for further scientific research into ways of mastering the competences that will ensure successful professional activity. The problem of constructing solid competence models of graduates of higher military educational institutions is outlined.

Keywords: knowledge, skills, competence, competence approach, professional competence, professional activity.

Актуальність дослідження і постановка проблеми. За роки існування України як незалежної держави відбулася трансформація національної системи освіти та відповідно змінилися й завдання щодо підготовки фахівців до професійної діяльності.

Традиційний освітній процес передбачає набуття випускниками вищів певних знань, умінь та навичок. Однак в сучасних умовах, навчальний процес базується на застосуванні компетентнісної парадигми, яка є визначальною у професійній підготовці майбутнього офіцера Національної гвардії України (далі – НГУ).

Проведення антитерористичної операції на сході України виступило каталізатором щодо переосмислення функцій вищої військової освіти, зокрема постановки перед нею завдань щодо створення умов для набуття компетентностей, необхідних для здійснення професійної діяльності в сучасних військово-політичних умовах.

Освітня практика стимулювала вироблення низки продуктивних рішень щодо реалізації компетентнісного підходу в процесі модернізації навчального процесу у вищих військових у концептуальних вимірах поліпшення військової освіти дотепер не є предметом спеціальних наукових досліджень.

Аналіз досліджень та публікацій. Вирішення означених завдань тісно пов'язане з упровадженням в освітній процес вітчизняних вищих військових навчальних закладів інноваційних форм навчання на засадах компетентнісного підходу.

Упровадження компетентнісного підходу в освіті розглядали як вітчизняні, так і зарубіжні науковці-практики, зокрема Н. Бібік, В. Лунячек, О.Пометун, А. Хуторський, О. Овчарук, О. Локшина, С. Савченко, С. Трубочова, І. Зимня, В. Красевський, В. Серіков, Дж. Равен, А. Маслоу, Дж. Уайта та ін.

Компетентнісний підхід розглядає освіту і освіченість як уміння вирішувати проблеми, незалежно від їх складності, спираючись на наявні знання, зазначає В. Петрова. Це підхід, який акцентує увагу на результаті освітнього процесу, причому в якості результату розглядається не засвоєння суми інформації, а здатність людини самостійно діяти в різних проблемних ситуаціях, застосовуючи знання і породжуючи нові [1].

М. Степко досліджує стан розроблення принципів компетентнісного підходу у вищій освіті, наводить перелік основних типів і конкретних формулювань компетентностей, аналізує можливі труднощі й особливості української системи вищої освіти [2, с. 46].

За визначенням І. Зязюна, компетентнісний підхід висуває на перше місце не інформованість, а вміння вирішувати проблеми, що виникають: у пізнанні і поясненні явищ дійсності (орієнтуватися, розуміти, оцінювати) при освоєнні сучасної техніки і технології; у стосунках людей, в етичних нормах, в індивідуальній і груповій психології, у питаннях вибору партнерів, оцінці власних діянь; у практичному житті при виконанні соціальних ролей громадянина; при орієнтуванні в середовищі проживання, у правових нормах і адміністративних структурах, у споживчих і естетичних цінностях; у ситуації вибору професії і оцінки своєї готовності до навчання в професійному навчальному закладі, при необхідності орієнтуватися на ринкові праці, в системі професійної освіти; при необхідності рефлексії власних життєвих проблем, самоорганізації себе, вибору стилю і способу життя, набування особистісного досвіду спілкування і вирішення конфліктів [3, с. 329].

В. Лунячек зазначає, що формування компетентності відбувається шляхом придбання під час навчання суми компетенцій, які є комбінацією характеристик (що відносяться до

знань і їх застосування, умінь, навичок, здібностей, цінностей і особистих якостей) і дозволяють забезпечити виконання професійних обов'язків на високому рівні. Важливим аспектом цього процесу є вдосконалення відповідних навчальних планів і програм з урахуванням формування професійних компетентностей, які є актуальними на сучасному етапі розвитку суспільства [4, с. 160].

Незважаючи на наявність досліджень з цієї проблеми, питання щодо застосування компетентнісного підходу саме в підготовці майбутніх офіцерів Національної гвардії України розглядається в науковій літературі обмежено.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування перспективних шляхів упровадження компетентнісного підходу у вищій військовій освіті.

Виклад основного матеріалу. Становлення компетентнісного підходу як методології підготовки фахівців у вищій школі характеризується тривалою дискусією щодо визначення понять «компетентність» і «компетенція». За І. Зимньою, саме в 60-х роках ХХ ст. було закладено розуміння різниці між цими поняттями. Останнє трактується автором як заснований на знаннях, інтелектуально й особистісно-обумовлений досвід соціально-професійної життєдіяльності людини [5]. Етимологія понять «компетентність» і «компетенція» в контексті професійної підготовки фахівців в умовах магістратури ґрунтовно розглянуті в дослідженні В. Луначека [6].

Дж. Равен, який вважається одним із основоположників компетентнісного підходу, сформулював концептуальні основи для аналізу та моніторингу компетентностей. Під компетентністю він розуміє специфічні здібності, обов'язкові для дій у предметній галузі, включаючи вузькоспеціальні знання; способи мислення; усвідомлення відповідальності за свої дії на підставі цінностей і установок. За Равеном, компетентність складається з великої кількості компонентів (компетенцій), які є відносно незалежними один від одного. Бути компетентним – означає мати набір компетенцій різного рівня [7, с. 72].

Проаналізувавши класичні праці Н. Бібік, ми з'ясували, що ця дослідниця трактує «компетентність» як інтегрований результат освіти, присвоєний особистістю. Компетенції ж, на її думку, – це реальні вимоги до засвоєння знань, досвіду та до формування якостей особистості, які діють у певному соціумі. Результатом набуття компетенцій є компетентність [8, с. 47].

Слід наголосити, що науковці по-різному тлумачать поняття компетентнісного підходу. На думку В. Химинець, компетентнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Компетентнісний підхід скеровує освіту на формування цілого набору компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень тощо) [9].

О. Пометун зазначає, що під «компетентнісним підходом» необхідно розуміти спрямованість освітнього процесу на формування ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу, на думку автора, буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості, яка має сформуватися в процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [10].

З точки зору Сабатовської І.С., компетентнісний підхід у підготовці фахівців із вищою освітою – це підхід, що лежить в основі нової парадигми вищої освіти й передбачає відображення результатів навчання у формі компетенцій, зіставність вимог до кваліфікацій у рамках Європейського простору через систему компетенцій. Компетентнісний підхід, як зазначає автор, є основою для розробки нових стандартів, оновлення змісту освіти моделі фахівця та розробки моделі неперервної професійної підготовки майбутніх викладачів, організації навчально-виховного процесу, структурування змісту навчання та навчальних програм, упровадження активних та інтерактивних форм, методів і технологій навчання [11].

Що стосується застосування компетентнісного підходу саме в підготовці військовиків, то слід звернути увагу на точку зору Р. Мішенюк, який наголошує, що для побудови

професійної підготовки офіцерів на засадах компетентнісного підходу слід визначити складові професійної компетентності, які з урахуванням вимог до сучасного офіцера Державної прикордонної служби України необхідно сформувати в процесі професійної підготовки. Модель фахівця, на думку автора, має урахувати вимоги, що обумовлені державним стандартом, описувати набір знань та умінь, якими повинен володіти фахівець, а також сукупність видів діяльності, для виконання яких він має бути підготовлений. Це насамперед описи оперативно-службових функцій, завдань діяльності та уміння, якими повинен керуватися офіцер управління органами охорони державного кордону[12].

Блощинський І.Г. вважає професійну компетентність інтегративним показником компетентнісного підходу в процесі підготовки прикордонника, яка характеризує вміння майбутнього фахівця мобілізувати отримані знання і досвід. Як зазначає автор, професійна компетентність визначає здатність молодого фахівця вирішувати типові професійні завдання, а також проблеми, що виникають в реальних ситуаціях його службової діяльності, з використанням знань і професійного досвіду. Вона (професійна компетентність) забезпечує формування у прикордонників низки ключових, базових і спеціальних компетентностей, які відображають специфіку майбутньої професійної діяльності[13].

Слід наголосити, що відповідно до проектів стандартів вищої освіти випускники повинні здобути теоретичні знання та практичні вміння і навички, достатні для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю та подальшого навчання. Перелік прикладів компетентностей випускника наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Перелік компетентностей випускника (витяг)

Шифр компетентності	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність (ІК)	
ІК	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі забезпечення військ (сил) або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК-3	Здатність планувати та управляти часом
Професійні компетентності (ПК)	
ПК-1	Знання та розуміння військових стандартів підготовки
ПК-2	Знання і розуміння бойових можливостей частин і підрозділів, армій держав-членів НАТО і противника.

Варто взяти до уваги, що на сучасному етапі реформування Національної гвардії України, для того, щоб майбутній офіцер мав змогу здійснювати професійну діяльність, командуванням визначено перелік компетентностей, які повинні бути сформовані у випускника-офіцера відповідно до другого (магістерського) рівня вищої освіти ліній офіцерів тактичного та оперативно-тактичного рівня, приклади яких наведені в таблиці 2.

Уточнені компетентності випускників Національної академії НГУ
 Тактичний рівень (витяг)

Структурний підрозділ Головного управління НГУ	Компетентності	
	Знати	Уміти
Відділ фізичної підготовки і спорту	<ul style="list-style-type: none"> - вимоги керівних документів щодо організації, планування та забезпечення фізичної підготовки у підрозділі; - форми звітності, контролю і обліку фізичної підготовки у підрозділі; 	<ul style="list-style-type: none"> - визначати загальну оцінку з фізичної підготовки військовослужбовцям та підрозділу; - виконувати вправи та нормативи з фізичної підготовки відповідно до Інструкції; - володіти культурою фізичного самовдосконалення;
Управління зв'язку та інформатизації	<ul style="list-style-type: none"> - нормативно-правові акти, що регламентують діяльність в сфері зв'язку та інформатизації; - призначення, склад, основні можливості та завдання діючої системи зв'язку НГУ; - тактико-технічні характеристики та можливості штатних засобів зв'язку. 	<ul style="list-style-type: none"> - організовувати зв'язок; - практично користуватися штатними засобами радіозв'язку, телефонного зв'язку та інформатизації; - працювати на ПЕОМ, користуватися периферійними пристроями та вміти працювати з редакторами офісних прикладних програм MS Office, Open Office;

У таблиці 1 перелік компетентностей випускника відображено в такому вигляді, що дає уявлення про знання та практичні вміння й навички, які несуть більш загальний (теоретичний) характер.

Що стосується таблиці 2, то тут наведено конкретні компетентності, що визначені структурними підрозділами Головного управління Національної гвардії України для більш чіткого уявлення про знання і вміння, якими повинен володіти майбутній офіцер після завершення певного етапу навчання.

Візьмемо, наприклад, «призначення, склад, основні можливості та завдання діючої системи зв'язку НГУ» або «працювати на ПЕОМ, користуватися периферійними пристроями та вміти працювати з редакторами офісних прикладних програм MS Office, Open Office» – ці знання та вміння є універсальними для всіх спеціальностей, за якими навчаються курсанти, і тому їх формування повинно бути визначено керівними документами та навчально-методичними комплексами дисциплін.

Такий підхід дає змогу внести відповідні корективи до робочих програм навчальних дисциплін, що в свою чергу буде впливати на формування необхідних компетентностей.

Виходячи із викладеного вище, зробимо такі **висновки**:

1. Проведений у роботі теоретичний аналіз свідчить про необхідність подальшого наукового пошуку в царині формування спеціальних компетентностей у процесі вищої військової освіти. Здобувачі вищої освіти в результаті навчання повинні оволодіти компетентностями, які дадуть змогу успішно здійснювати професійну діяльність, тобто виконати поставлені перед підрозділами завдання з максимальною ефективністю.

2. Для досягнення максимально-ефективного результату формування компетентностей у майбутніх офіцерів необхідно розробити методичні рекомендації керівництву вищих військових навчальних закладів, в яких деталізувати завдання науково-педагогічному складу щодо впровадження компетентнісного підходу.

3. Аналіз сформульованих у навчальних програмах вищих військових навчальних закладів компетентностей свідчить про необхідність їх суттєвого редагування, узгодження між собою в межах існуючих меж предметних зв'язків і військово-соціального замовлення.

4. Нагальною потребою часу є побудова ґрунтовних компетентнісних моделей випусників вищих військових навчальних закладів і переорієнтація всієї навчально-методичної роботи на досягнення передбаченого ними результату.

Напрями подальших досліджень. До перспективних напрямків досліджень ми відносимо розроблення технологій формування окремих спеціальних компетентностей у межах компетентнісної моделі випусника вищого військового навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Петрова В. Д. Компетентностный подход в формировании профессиональных навыков будущих специалистов / В. Д. Петрова // Обучение и воспитание : методики и практика. — 2013. — № 7. — С. 170–173.
2. Степко М. Ф. Компетентнісний підхід до організації підготовки фахівців, його розуміння і проблеми використання у вищій школі України / М. Ф. Степко // Педагогіка і психологія: вісник АПН України. — 2009. — № 2. — С. 44–50.
3. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія / Іван Андрійович Зязюн. — Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2008. — 608 с.
4. Лунячек В. Е. Компетентнісний підхід як методологія професійної підготовки у вищій школі / В. Е. Лунячек // Публічне управління: теорія та практика. — 2013. — № 1(13). — С. 155–162.
5. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании: авторская версия / И. А. Зимняя. — М. : Исслед. центр проблем качеств. подгот. спец-ов, 2004. — 40 с.
6. Лунячек В. Е. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки керівних кадрів в умовах магістратури до управління якістю освіти : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / В. Е. Лунячек. — Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2012. — 572 с.
7. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен ; пер. с англ. — М. : Когито-Центр, 2002. — 396 с.
8. Бібік Н. М. Компетентність і компетенція у результатах початкової школи / Н. М. Бібік // Початкова школа. — 2010. — № 9. — С. 1-4.
9. Химинець В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя [Електронний ресурс] / Василь Химинець // Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти : сайт. — Електрон. дані. — © 2008-2015 Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. — Режим доступу : <http://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49.-> Заголовок з екрана.
10. Пометун О. І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. — Київ : К.І.С., 2004. — С. 16-25.
11. Сабатовська І. С. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців з вищою педагогічною освітою / І. С. Сабатовська // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти МОН України. — Київ, 2015. — Вип. 80. Ч. 2 — С. 261-267.
12. Мішенюк Р. М. Методичні рекомендації науково-педагогічному складу щодо розвитку професійної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону / Р. М. Мішенюк // Військова освіта : зб. наук. пр. — Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2015. — № 1 (31). — С. 148-154.
13. Блощинський І. Г. Компоненти професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час фахової підготовки з використанням технологій дистанційного навчання / І. Г. Блощинський // Військова освіта : зб. наук. пр. — Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2015. — №2 (32). — С. 23-30.

References

1. Petrova, VD 2013, 'Kompetentnostnyj podhod v formirovanii professionalnyh navykov budushhih specialistov', [Competence approach in the formation of professional skills of future specialists] *Obuchenie i vospitanie : metodiki i praktika*, no. 7, pp. 170-173.
2. Stepko, MF 2009, 'Kompetentnisnyy pidkhd do orhanizatsiyi pidhotovky fakhivtsiv, yoho rozuminnya i problemy vykorystannya u vyshchij shkoli Ukrayiny', [Competence approach to organization

of specialists training, its understanding and problems of using in the high school of Ukraine] *Pedahohika i psykhohohiya: visnyk APN Ukrainy*, no. 2, pp. 44-50.

3. Zyazyun, IA 2008, *Filosofiya pedahohichnoyi diyi*, [Philosophy of pedagogical action] Vydavnychyy viddil Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho, Cherkasy.

4. Lunyachek, VE 2013, 'Kompetentnisnyy pidkhid yak metodolohiya profesiynoyi pidhotovky u vyshchiy shkoli', [Competence approach as a methodology for vocational training in higher education] *Publichne upravlinnya: teoriya ta praktyka*, no. 1(13), pp. 155-162.

5. Zimnjaja, IA 2004, *Kljuchevye kompetentnosti kak rezultativno-celevaja osnova kompetentnostnogo podhoda v obrazovanii: avtorskaja versija*, [Key competences as a result-target basis of the competence approach in education: the author's version] Issledovatelskij centr problem kachestvennoj podgotovki specialistov, Moskva.

6. Lunyachek, VE 2012, 'Teoretyko-metodolohichni zasady profesiynoyi pidhotovky kerivnykh kadrov v umovakh mahistratury do upravlinnya yakisty osvity', [Theoretical and methodological principles of professional training of leading personnel in the conditions of a magistracy to quality education management] Doct.ped.n. thesis, Kharkivskyy natsionalnyy pedahohichnyy universytet imeni H. S. Skovorody, Kharkiv.

7. Raven, Dzh 2002, *Kompetentnost v sovremennom obshhestve: vyjavlenie, razvitie i realizacija*, [Competence in modern society: identification, development and implementation] Kogito-Centr, Moskva.

8. Bibik, NM 2010, 'Kompetentnist i kompetentsiya u rezultatakh pochatkovoyi shkoly', [Competence and competent in the results of elementary school] *Pochatkova shkola*, no. 9, pp. 1-4.

9. Khymynets, V 2010, *Kompetentnisnyy pidkhid do profesiynoho rozvytku vchytelya*, [Competent approach to professional development of a teacher] Zakarpatskyy instytut pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity, <<http://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49>>.

10. Pometun, OI 2004, 'Teoriya i praktyka poslidovnoyi realizatsiyi kompetentnisnogo pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krayin', [Theory and practice of consistent implementation of the competent approach in the experience of foreign countries] in Ovcharuk OV (ed.), *Kompetentnisnyy pidkhid u suchasny osviti: svitovyy dosvid ta ukrajinyski perspektyvy: Biblioteka z osvitnoyi polityky*, K.I.S., Kyiv, pp. 16-25.

11. Sabatovska, IS 2015, 'Kompetentnisnyy pidkhid u pidhotovtsi fakhivtsiv z vyshchoyu pedahohichnoyu osvitoju', [Competency approach in training of specialists with higher pedagogical education] *Problemy osvity*, Instytut innovatsiynykh tekhnolohiy i zmistu osvity MON Ukrainy, Kyiv, iss. 80, part 2, pp. 261-267.

12. Mishenyuk, RM 2015, 'Metodychni rekomendatsiyi naukovy-pedahohichnomu skladu shchodo rozvytku profesiynoyi kompetentnosti ofitseriv upravlinnya orhanamy okhorony derzhavnoho kordonu', [Methodical recommendations to the scientific and pedagogical staff regarding the development of officers professional competence of management the state border guard authorities] *Viyskova osvita*, Natsionalnyy universytet oborony Ukrainy imeni Ivana Chernyakhovskoho, Kyiv, no. 1(31), pp. 148-154.

13. Bloschynskyy, IH 2015, 'Komponenty profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh ofitseriv-trykordonnykh pid chas fakhovoyi pidhotovky z vykorystannyam tekhnolohiy dystantsiynoho navchannya', [Components of professional competence of future officers-border guards during training with the use of distance learning technologies] *Viyskova osvita*, Natsionalnyy universytet oborony Ukrainy imeni Ivana Chernyakhovskoho, Kyiv, no. 2(32), pp. 23-30.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2017р.